

گفت‌وگو
سعیده زمانی

«جوان» در گفت‌وگو با رحمان سعادت اقتصاددان اظهارات رئیس‌جمهور در درباره قیمت سوخت را بررسی کرد

اقتصاد ایران ظرفیت جراحی ندارد

اظهارات رئیس‌جمهور در جمع مدیران استان البرز، مبنی بر پرداخت یارانه سوخت به مردم شائبه مقدمه‌چینی برای افزایش قیمت سوخت را ایجاد کرده است. مسعود پز شکیبان با بیان اینکه نزدیک به ۱۵۰ میلیارد دلار یارانه برق، گاز و سوخت می‌دهیم، گفت: «می‌خواهیم این را به خود مردم بدهیم، نه اینکه برخی این‌را بگیرند و برای خودشان ببرند.» در این خصوص رحمان سعادت، اقتصاددان و استاد دانشگاه ضمن هشدار و اعلام خطر نسبت به سیاست آزادسازی حامل‌های انرژی به «جوان» بیان کرد: اگرچه برخی اصلاحات از جمله اصلاح روش پرداخت یارانه ضروری است، اما تجربه نشان داده اجرای یک سیاست درست در زمان غلط به شکست منجر می‌شود و گرانی بن‌بیز از جمله این سیاست‌هاست. ■ ■ ■

یکی از مواردی که آقای رئیس‌جمهور به تازگی به آن اشاره کردند شکاف نرخ ارز دولتی با آزاد و لزوم حذف رانت آن است. موضوعی که اگرچه از سوی آقای همتی، وزیر سابق اقتصاد دنبال شد، اما به نتیجه مورد نظر نرسید و حذف ارز دولتی در نهایت منجر به گرانی دلار در بازار آزاد و از سرگیری شکاف ارز توافقی با بازار آزاد شد. به نظر جنابعالی تکرار تجربه ارز در خصوص نرخ بنزین چه تبعاتی برای اقتصاد ایران به ویژه اقتصادی که سال گذشته با شوک ارزی رو به رو شد خواهد داشت؟

یارانه‌ها مبنایی است که دولت‌ها برای حمایت از اقشار آسیب‌پذیر در دستور کار قرار می‌دهند. در حال حاضر بخش عمده یارانه به حوزه انرژی از جمله بنزین اختصاص یافته است. این اصلاحات از سال ۸۹ و با اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها که براساس آن قیمت حامل‌های انرژی آزاد و یارانه آن مستقیم به مردم پرداخت شد، صورت گرفته است که در آن زمان نیز شاهد شوک قیمتی بودیم. در حال حاضر به نظر می‌رسد که صحبت رئیس‌جمهور مبتنی بر ایجاد عدالت و حذف رانت است، یعنی نباید یارانه کسانی که مصرف بیشتر دارند، بیشتر باشد و این مبتنی بر عدالت نیست و با هدف قانونگذار متفاوت دارد. بنابراین اینکه یارانه را مستقیم به مردم بدهیم از جهتی درست است، اما از نظر اقتصادی شوک‌آور است.

با توجه به افزایش ۳۰درصدی حقوق کارگران و همچنین تورم ۳۰درصدی عمومی پیش‌بینی اسماel تورم ۵۰درصدی است که در صورت هرگونه شوک ناشی از گرانی بنزین، رقم تورم به ۷۰ تا ۸۰درصد نیز می‌رسد که در این شرایط کنترل اقتصاد محال است.

بنابراین توصیه کارشناسانه این است که پرداخت یارانه‌ها به روش فعلی ادامه یابد، چراکه در شرایط فعلی ثبات اقتصادی وجود ندارد و هرگونه جراحی اقتصادی منجر به مرگ می‌شود و فعلاً آزادسازی قیمت بنزین به صلاح نیست.

باید ابتدا شرایط بین‌المللی کشور در حالت ثبات و تنش‌زدایی صورت گیرد، در غیر این صورت اصلاح قیمت بنزین بزرگ‌ترین اشتباه است. در ۷۰ سال گذشته دولت‌ها ۲۰بار در حوزه انرژی سیاست‌های جدیدی اعمال کردند که در بسیاری از موارد منجر به تنش شد. به اقدامات دولت‌ها برای اصلاحات اقتصادی اشاره کردید. چرا این سیاست‌ها به زغم ضروری بودن آن، اما موفقیت آمیز نبوده و اغلب منجر به تورم شده است. چه پیش‌فرض‌هایی تضمین‌کننده موفقیت اصلاحات اقتصادی است؟

اولین مسئله فضای آرام بین‌الملل و دوم ترمیم سرمایه اجتماعی است. دولت‌ها باید مردم را شریک سفره خود بدانند و در غیر این صورت مردم به اصلاح سیاست‌ها پاسخ مناسب نمی‌دهند.

دولت بخش کوچکی از جامعه است و آنچه تضمین‌کننده اصلاحات اقتصادی است، همراهی مردم است. بنابراین به نظر می‌رسد زمان چهار یا پنج ساله نیاز است که با حرکت به سمت عادی‌سازی و ثبات، سیاست‌های غلط را از جمله روش پرداخت یارانه‌ها را اصلاح کرد. این مسئله را باید مدنظر داشت که هر گونه اصلاحات را که شرایط عادی می‌توان انجام داد و در غیر این صورت ۷۰درصد سیاست‌ها شکست می‌خورد.

به عنوان مثال، در موضوع حذف ارز نیمايي و جایگزین شدن ارز توافقی با آن، آقای همتی اعلام کردند که با این سیاست به دنبال حذف رانت هستیم، اما در ادامه این اصلاحات نتیجه‌ای نداشت و منجر به افزایش نرخ دلار از کانال ۶۰ هزار تومان به ۱۰۰ هزار تومان شد.

بنابراین بسیاری براساس فرمول روی تخته سیاه صحبت می‌کنند، اما درکی از فضای جامعه ندارند و انتظاری ورود تا در زمینه اصلاحات اقتصادی این مسائل مورد توجه قرار گیرد.

«هر ایرانی، یک سرمایه‌گذار بالقوه است.» این را محمد حسینی، کارآفرین ۳۲ساله‌ای می‌گوید که با فروش خودروی شخصی‌اش، کارگاهی راه‌اندازی کرده و حالا برای ۲۰انفر اشتغال ایجاد کرده است. در روزهایی که اقتصاد کشور زیر فشار تحریم و نوسان ارز نفس می‌کشد، سرمایه‌گذاری داخلی می‌تواند حکم‌خونی تازه دررگ‌های تولیدملی را داشته باشد، اما این سرمایه‌های پراکنده از پس‌اندازهای خرد تا درایی‌های کلان، چگونه می‌توانند به چرخه تولید راه یابند؟ گفت‌وگو با فعالان اقتصادی نشان می‌دهد که اعتماد به سیاستگذاری‌ها، حذف بروکراسی و ارائه مشوق‌های هدفمند، رمزگشودن این گره است. از مادری در کرج که با وامی خرد، کارگاه خیاطی راه انداخت تا کارآفرینانی که به جای خریدارز، خط تولید تأسیس کردند، همه یک پیام واحد دارند: ما می‌توانیم. اما رها هم مویبد این امیدند. فقط در سال گذشته، سرمایه‌گذاری داخلی در بخش صنعت، ۱۵۰هزار فرصت شغلی ایجاد کرده است. با این حال، راه پیش‌رو نیازمند عزم، تدبیر و سیاستگذاری بلندمدت است. ■ ■ ■

اقتصاد ایران طی سال‌های اخیر با چالش‌های پیچیدهای از جمله تحریم‌های خارجی، نرخ تورم بالا و نوسانات ارزی مداوم روبه‌رو بوده است. در این شرایط، سرمایه‌گذاری داخلی به‌عنوان یک راهکار بومی، کمرسبک و پایدار، بیش از پیش اهمیت یافته است، اما چطور می‌توان اعتماد مردم و بخش خصوصی را برای ورود سرمایه به چرخه تولید جلب کرد؟

■ اعتماد، پیشران سرمایه‌گذاری
محمد حسینی، کارآفرین جوان و بنیانگذار یک کارگاه کوچک معتقد است «اعتمادسازی» قلب تپنده هر برنامه اقتصادی است. او تجربه خود را اینگونه روایت می‌کند: «سه سال پیش با فروش ماشینم و وامی کم‌بهره، کارگاهی راه انداختم. چیزی که من را به آینده امیدوار کرد، ثبات نسبی در سیاست‌ها و تسهیلات هدفمند بود. اگر مردم مطمئن باشند که قوانین اقتصادی پایدار و حمایت‌دولتی واقعی است، قطعاً سرمایه‌شان را به‌جای بازارهای غیرمولد، وارد تولید خواهند کرد.»
و تجربه کشورهای موفق‌تر مانند می‌زند که با شفافیت قوانین و فسانالریسک اقتصادی، سرمایه‌های داخلی را بر موتور توسعه تبدیل کردند.

■ الهام از داستان‌های واقعی
سرمایه‌گذاری تنها با منابع کلان معنا نمی‌یابد؛ گاهی سرمایه‌ای کوچک، بنیان تحولی بزرگ را می‌سازد. فاطمه رحیمی، مادر ۵۴ساله‌ای از کرج با وامی ۵۰میلیون تومانی، کارگاه خیاطی کوچکی راه‌اندازی کرده و اکنون پنج نفر دیگر نیز با او مشغول کارند. او می‌گوید: «بندافتکر نمی‌کردم این مبلغ کم بتواند تغییری ایجاد کند، اما حالا از سفارش‌ها و استقبال بازار شگفت‌زده‌ام.» در مقیاسی بزرگ‌تر، شرکتی در تبریز با تکیه بر سرمایه‌گذاری جمعی چند کارآفرین محلی در حوزه تجهیزات کشاورزی راه‌اندازی شده و حالا به کشورهای منطقه صادرات دارد. مدیرعامل این شرکت می‌گوید: «پول را به جای دلار، به تولید تریق کردیم و امروز نتیجه آن را در بازارهای صادراتی می‌بینیم.»

■ نقش دولت: تنظیم‌گری با تسهیل‌گر؟
دولت به‌عنوان بازیگر اصلی اقتصاد کلان، نقشی اساسی در فعالسازي سرمایه‌های داخلی ایفا می‌کند.

گزارش ۲
حسام کمالی

اقتصاد

سرویس اقتصادی، ۶۰۰۸۸۵۲۳

سرمایه‌ایرانی را در زمان نوسان ارز دریابید

دولت با ساده‌سازی مقررات، تثبیت اقتصاد و ارائه مشوق‌های هدفمند، می‌تواند انگیزه سرمایه‌گذاران داخلی را افزایش دهد و مسیر ورود سرمایه‌ها به تولید را هموار کند

گزارش یک
سعید فرح‌بخش

حسینی، سرمایه‌گذار بخش خصوصی تأکید می‌کند: «برای ما شفافیت در قوانین، ثبات نرخ ارز و تورم و وجود مشوق‌های واقعی مهم‌ترین عوامل تصمیم‌گیری هستند.» او همچنین پیشنهاد ایجاد صندوق‌های سرمایه‌گذاری مشترک با مشارکت مردمی را مطرح می‌کند و هشدار می‌دهد: «تازمانی که نوسان قیمت ارز و تورم کنترل نشود، سرمایه‌ها به سمت بازارهای غیرمولد مانند طلا و ارز متمایل خواهند بود.»

■ موانع سر راه سرمایه‌های ملی
با وجود ظرفیت بالای اقتصاد داخلی، موانعی جدی در مسیر سرمایه‌گذاری وجود دارد. حسینی از تجربه شخصی‌اش می‌گوید: «دریافت مجوز برای راه‌اندازی کارگاه، ۹ماه طول کشید. این حجم از بروکراسی، برای سرمایه‌گذاران دل‌سردکننده است.» وی همچنین به بی‌ثباتی قیمت مواد اولیه و نوسانات بازار اشاره می‌کند و می‌گوید: «بدون پیش‌بینی‌پذیری اقتصادی، برنامه‌ریزی برای تولید ناممکن است.»

■ بازار سرمایه؛ پل اتصال سرمایه‌های خرد به تولید
حسینی معتقد است، بازار سرمایه می‌تواند ابزاری مؤثر برای جذب سرمایه‌های مردمی باشد، مشروط بر اینکه شفافیت و نظارت قوی وجود داشته باشد. او می‌گوید: «باید به مردم اطمینان داد که سرمایه‌گذاری در بورس، به تولید می‌رسد نه به سوداگری. این نیازمند اعتمادسازی است نه وعده‌های زودگذر.»

■ راهکارهایی برای تقویت سرمایه‌گذاری داخلی
کارشناسان اقتصادی و فنانان بخش خصوصی، مجموعه‌ای از راهکارها را برای تقویت سرمایه‌گذاری داخلی مطرح می‌کنند:
۱- اصلاح نظام بانکی: کاهش سود وام‌های تولیدی و

تخصیص هدفمندمنابع.

۲- کاهش بروکراسی: حذف روندهای زائد و تسریع صدور مجوزهای کسبوکار.

۳- مشوق‌های مالیاتی: معافیت‌های هوشمند برای تولیدکنندگان و استارت‌آپ‌ها.

۴- تقویت بازار سرمایه: تسهیل ورود شرکتهای تولیدی به بورس و آموزش عمومی برای افزایش سواد مالی.
۵- فرهنگسازی: ترویج فرهنگ سرمایه‌گذاری مولد از طریق رسانه‌ها و نظام آموزشی.

حسینی پیشنهاد می‌دهد، دولت کارزارهای تبلیغاتی ملی راه‌اندازی کند، مثل «سرمایه‌گذاری برای ایران» تا مشارکت مردمی تقویت شود.

■ سرمایه‌ایرانی، سرمایه‌ای ملی
سرمایه‌گذاری داخلی، نه تنها یک راهکار اقتصادی، بلکه نمادی از خودباوری ملی است. کارآفرینانی مانندفاطمه رحیمی و محمد حسینی نشان داده‌اند که با اعتماد، برای تولید ناممکن است.»

■ بازار سرمایه؛ پل اتصال سرمایه‌های خرد به تولید

حسینی معتقد است، بازار سرمایه می‌تواند ابزاری مؤثر برای جذب سرمایه‌های مردمی باشد، مشروط بر اینکه شفافیت و نظارت قوی وجود داشته باشد. او می‌گوید: «باید به مردم اطمینان داد که سرمایه‌گذاری در بورس، به تولید می‌رسد نه به سوداگری. این نیازمند اعتمادسازی است نه وعده‌های زودگذر.»

■ راهکارهایی برای تقویت سرمایه‌گذاری داخلی
کارشناسان اقتصادی و فنانان بخش خصوصی، مجموعه‌ای از راهکارها را برای تقویت سرمایه‌گذاری داخلی مطرح می‌کنند:
۱- اصلاح نظام بانکی: کاهش سود وام‌های تولیدی و

ما در یک شرایط خاص هستیم؛ تحریم‌های خارجی، دست‌رنسی به‌منابع بین‌المللی را محدود کرده‌واز طرفی اقتصاد جهانی بی‌ثبات تر شده است. در چنین وضعیتی، اتکا به منابع داخلی و سرمایه‌های موجود در داخل کشور نه تنها یک انتخاب، بلکه یک ضرورت راهبردی است. سرمایه‌گذاری داخلی باعث کاهش وابستگی، ایجاد اشتغال و پویایی اقتصادی می‌شود.

آزمون وسع ناعادلانه، محرومان را از کالابریگ دور کرد

چرا برخی خانوارهای کم‌درآمد از حمایت‌های معیشتی جا ماندند؟

عملاً فقیر باشند، اما روی کاغذ در دهک‌های بالاتر قرار گیرند. پیشنهاد می‌شود علاوه بر درآمد، شاخص‌هایی مثل هزینه‌های اجباری و تعداد افراد تحت تکفل هم در ارزیابی کنگنده شود.
■ کالابریگ، طرحی با نیت خیر، اما پرچالش
طرح کالابریگ الکترونیک از ابتدا با استقبال روبه‌رو شد. طبق گزارش وزارت تعاون، تا پایان فروردین ۱۴۰۴، بیش از ۱۰ میلیون خانوار از این طرح استفاده کرده‌اند. برای دهک‌های اول تا سوم، ۵۰۰ هزار تومان و برای دهک‌های چهارم تا هفتم، ۳۵۰ هزار تومان به‌ازای هر نفر اعتبار اختصاص یافته است، اما مشکل اینجاست که همه نیازمندان به این اعتبار دسترسی ندارند.

یک نمونه تلخ، داستان خانواده‌ای در حاشیه تهران است که سرپرست کارگر روزمزد است. او می‌گوید: «با درآمد ماهی ۲ میلیون تومان، حتی نمی‌توانم اجاره خانه بدهم، اما سامانه می‌گوید ما دهک هشتم هستیم و کالابریگ به ما تعلق نمی‌گیرد.» چنین مواردی نشان می‌دهد که خطای سیستمی، اعتماد عمومی به طرح را تضعیف کرده است.

■ بازنگری در راه‌است
مجلس بیکار ننشسته است. این هفته، کمیسیون اجتماعی جلسه‌ای ویژه برای بررسی نحوه اجرای طرح کالابریگ برگزار می‌کند. هدف این جلسه، شناسایی خلأها و ارائه‌راهکارهای عملی برای رفع محرومیت‌هاست. به‌روزرسانی آزمون وسع و اصلاح معیارهای دهک‌بندی در اولویت است. وزارت رفاه نیز وعده داده که پایگاه اطلاعاتی رفاه ایرانیان را با داده‌های جدید هماهنگ کند. وزارتخانه باید سامانه‌های شفاف‌سازی اعتراض به دهک‌بندی راه‌اندازی کند تا مردم بتوانند به‌راحتی مشکلات‌شان را پیگیری کنند.

یک نمونه تلخ، داستان خانواده‌ای در حاشیه تهران است که سرپرستش کارگر روزمزد است. او می‌گوید: «با درآمد ماهی ۲ میلیون تومان، حتی نمی‌توانم اجاره خانه بدهم، اما سامانه می‌گوید ما دهک هشتم هستیم و کالابریگ به ما تعلق نمی‌گیرد.» چنین مواردی نشان می‌دهد که خطای سیستمی، اعتماد عمومی به طرح را تضعیف کرده است